

VWS OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode 11:30 uur d.d. 30 september – 11:30 uur d.d. 1 oktober

5.1.2e

Directie Communicatie

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
<ul style="list-style-type: none"> Nederlanders overleden aan COVID-19 Bewoners van verpleeghuizen Zorgpersoneel 	<ul style="list-style-type: none"> Familie, vrienden, omwonenden van getroffen Nederlanders OMT-leden 	<ul style="list-style-type: none"> Algemeen publiek Politici

Samenvatting

- De 'mondkapjesdraai' van het kabinet is dominant. Veel media gaan in op het feit dat Rutte 'handig' toegeeft aan de publieke opinie, ondanks dat het kabinet en het OMT zelf niet geloven in het nut ervan. Sommige media zetten in dat kader vraagtekens bij het gezag waarmee het kabinet dit 'dringende advies' kan uitdragen.
- De hashtag #mondkapjes is de laatste 24 uur trending topic nummer 1 in Nederland. Er is duidelijk veel discussie over het onderwerp en via de eigen kanalen komen allerlei vragen binnen, zoals 'Wat is het verschil tussen een advies en een dringend advies?'. Ook wordt gevraagd om 'goede uitleg' hoe de kapjes gedragen moeten worden.
- Ondertussen is men benieuwd of de kapjes al gedragen worden en in hoeverre dat gecontroleerd wordt. Verslaggevers worden erop uitgestuurd en onder de hashtag #mondkappennou delen enthousiastelingen selfies met mondkapje op.
- Het AD-interview met OMT-lid Andreas Voss, die stelt dat Nederlanders het draagvlak voor de coronamaatregelen 'echt kapot kunnen praten', wordt breed opgepakt. "We moeten stoppen met twijfel zaaien," stelt Voss. Hij wijst daarbij op het feit dat in Nederland zeven tot acht keer meer mensen besmet raken dan in Duitsland, waar mensen zich beter aan de basisregels houden. Dat komt volgens hem onder meer doordat het debat in Nederland 'veel extremer gevoerd' wordt, waarbij iedereen zijn zegje mag doen over corona. Aan talkshowtafels en 'zelfs bij het kabinet'.
- Uit een peiling van EenVandaag blijkt dat 79% van de Nederlanders van plan is zich aan de nieuwe coronaregels te houden. In april ging het nog om 92%. Uit de peiling komt ook naar voren dat het aantal mensen dat de regels beperkt of niet opvolgt, is toegenomen van 8% in april naar 17% nu. Het gaat dan vooral om ondernemers, ouders en jongeren. Vooral FvD-kiezers springen eruit. 62% van hen zegt zich niet zo strikt of helemaal niet aan de regels te houden. Zij zijn boos op het kabinet, omdat hun 'normale leven wordt afgepakt voor een probleem dat in hun ogen niet zo groot is'.
- Follow the Money meldt dat uit interne stukken VWS zou blijken dat het ministerie het huidige testtekort 'al in het voorjaar' voorzag. 'De artsen die het kabinet adviseren, negeerden de prognose echter herhaaldelijk.'
- Onder theaters en popzalen heerst onbegrip over de verschillen die ontstaan doordat Veiligheidsregio's zelf mogen bepalen welk theater of poppodium wordt uitgezonderd van het maximumaantal bezoekers. Vanuit de culturele sector klinkt de roep om een duidelijke lijn, omdat nu het gevoel van onrechtvaardigheid overheerst.
- Scholen maken zich zorgen over de ventilatie in schoolgebouwen nu de temperatuur daalt en ramen en deuren niet meer altijd open kunnen blijven. Leerlingen zitten al warm aangekleed in de klas en met het winterseizoen in aantocht vrezen zij toenemende verkoudheidsklachten. Ook kampen scholen nu al met grote uitval.

Karakterisering

- Verschillende ziekenhuizen laten (regionale) media weten of er bij hen sprake is van druk op de reguliere zorg. Ongeacht de druk, worden in alle gevallen voorbereidingen getroffen op de tweede golf (denk aan het strenger maken van de bezoekersregeling of het aantrekken van oud-personeel).
- Verslaggevers van [RTL Nieuws](#), [Het Parool](#), NOS Radio 1 Journaal en Omroep Brabant gaan de straat op (voornamelijk supermarkten) om te kijken hoe ondernemers en publiek omgaan met het dringende advies om een mondkapje te dragen. Het beeld is wisselend, al trekken media de vroege conclusie dat publiek er welwillend in staat ('geen probleem'), maar de mondkapjes nog niet volop draagt.

SISOS (Slachtoffers – Identiteiten – Schade – Oorzaken – Scenario's)
Slachtofferaantallen

- Woonzorgcentrum Eekhof in Kaatsheuvel kampt met een forse corona-uitbraak. Afgelopen dagen zijn zeker elf bewoners positief getest op het Covid 19-virus. Ook twee personeelsleden hebben de ziekte onder de leden.
- 625 UMCG-medewerkers zijn afgelopen week getest op corona; dat leverde veertien besmettingen op. Van de 831 patiënten die zijn getest, bleken drie besmet.

Informatiebehoefte
Welke informatie vragen leven er bij getroffen?

- Zorgbrancheorganisatie ActiZ vraagt zich af hoe lang de sector nog moet wachten op sneltesten voor corona.
- Via social media kanalen van VWS komen vragen binnen ter opheldering van het advies m.b.t. mondkapjes: 'Waarom niet verplichten?'; 'Wat is het verschil tussen een advies en een dringend advies?'; 'Wat is het verschil tussen een advies en een dringend advies?' en 'Waar kunnen we het wetenschappelijke bewijs voor het dragen van mondkapjes vinden?'

- Via de social kanalen van minister De Jonge wordt de vraag gesteld of er in het advies m.b.t. mondkapjes rekening gehouden wordt met mensen met een beperking.

Hoe wordt het incident omschreven (welke facts en figures worden benoemd)?

- Zorghuis Eekhof – waar elf bewoners en twee medewerkers positief zijn getest – vraagt families voorlopig niet op bezoek te komen. “Tenzij het bezoek noodzakelijk is voor het welzijn van de bewoner.” Familie die toch komt, krijgt een mondkapje. Bezoeker op de afdelingen waar corona is vastgesteld, moeten ook een schort en handschoenen aan.
- Wielers Amstel Gold Race gaat niet door, nu onder landelijke richtlijnen geen publiek aanwezig mag zijn bij sportwedstrijden. De organisatie stelt dat het “schier onmogelijk” is om dat te garanderen tijdens de wedstrijd.
- Intern onderzoek van het callcenterbedrijf achter de coronatestlijn toont aan dat fouten zijn gemaakt bij de komst of het vertrek van 38 werknemers. Medewerkers ontvingen geen geheimhoudingsverklaring als ze in dienst kwamen of hun accounts werden niet verwijderd na hun vertrek. Daardoor kwam privacygevoelige informatie op straat te liggen.
- Scholen kampen met grote uitval: klassen worden naar huis gestuurd of scholen sluiten tijdelijk, doordat te veel leraren coronasymptomen vertonen en niet naar hun werk mogen. Met de verwachte toename van verkoudheidsklachten deze winter, bestaan grote zorgen bij ouderorganisaties, de PO-Raad en de Algemene Vereniging van Schoolleiders.

Sneltesten

- TNO start deze week in de RAI in Amsterdam met een proef met sneltests voor corona: binnen drie kwartier uitslag. Met de opening van de teststraat moet duidelijk worden hoe betrouwbaar de resultaten van deze tests zijn.
- In Breda wordt sinds deze week onderzocht of sneltests de capaciteitsproblemen bij GGD's en ziekenhuizen kunnen oplossen. In het Amphia Ziekenhuis wordt drie weken lang de betrouwbaarheid van deze manier getest.

Druk op de (reguliere) zorg

- Het Zuyderland Medisch Centrum heeft wegens hoog ziekteverzuim twee van de negentien operatiekamers gesloten. In verband daarmee zijn vijftig geplande operaties afgezegd. Het ziekenhuis ondervindt naar eigen zeggen veel hinder van het coronavirus, en van griep en verkoudheid onder het medisch personeel.
- Uit navraag bij diverse ziekenhuizen en zorginstellingen blijkt dat ook in de komende periode wordt verwacht dat de inzet van oud-zorgpersoneel nodig zal zijn. Noordwest-Ziekenhuisgroep laat weten oud-verpleegkundigen mogelijk binnenkort weer te benaderen. WilgaardenLeekerweideGroep voorziet dat er personeelstekorten gaan komen. “We voorzien wel dat er personeelstekorten gaan komen. Veel werknemers zijn ook gewoon heel moe aan het worden. Een tweede golf wordt voor hen heel heftig. De flexibiliteit is een stuk minder ben ik bang. Extra handen zullen daarom ook voor de komende tijd denk ik hard nodig zijn” zegt een woordvoerder.
- Bij het Deventer Ziekenhuis is de reguliere zorg niet in gevaar, maar het maakt zich wel klaar voor een tweede golf. “De drukte op de spoed zal gaan toenemen,” zegt een woordvoerder. Ze legt uit dat het vooral voor het personeel zwaar zal worden en merkt dat de ‘rek eruit is’. “Voor de medewerkers in het niet makkelijk. Het personeel heeft heel hard gewerkt in de eerste periode en heeft in de zomer heel kort kunnen herstellen. We weten niet hoe lang het nu duurt en hoe lang ze weer moeten gaan werken. Maar natuurlijk gaan ze het doen, want het zijn fantastische mensen.”
- Het Acute Zorgnetwerk Noord-Nederland meldt woensdag dat de zorg voor coronapatiënten in het Noorden op dit moment voor zo'n vijf tot tien procent ten koste gaat van de reguliere zorg.
- Het UMCG in Groningen bouwt digitale consulten verder uit, omdat het minder patiënten op de poliklinieken wil ontvangen. Het UMCG bereidt zich verder voor op de komst van steeds meer coronapatiënten, ook van buiten de regio. Het UMCG in Groningen ziet een hoger ziekteverzuim, ‘maar problematisch is dat nog niet’.
- Treant Zorggroep ziet een hoger ziekteverzuim. Een woordvoerder vertelt dat de planning voor de drie Treant-ziekenhuizen in Emmen, Hoogeveen en Stads kanaal nog goed lukt.
- Ommelander Ziekenhuis Groningen laat weten dat de reguliere zorg voorlopig door kan lopen, ‘maar we houden de ontwikkelingen wel heel goed in de gaten,’ stelt woordvoerder Christel Ietswaart.
- Er wordt door verschillende instanties zoals Regioplus opnieuw de mogelijkheid onderzocht om voormalig zorgpersoneel in te zetten in ziekenhuizen en verzorgingstehuizen. Via het platform Extra Handen Voor De Zorg vragen zorginstellingen om hulp. Regioplus-woordvoerder Arjan Huijsman verwacht dat de inzet van extra zorgpersoneel ook in de nabije toekomst weer nodig zal zijn. Langzamerhand ziet hij dat organisaties weer vragen gaan stellen.
- NH Nieuws peilt bij drie voormalig zorgmedewerkers, die voor de eerste golf terugkeerden, of zij ook weer voor de tweede golf willen inzetten. Het antwoord is drie keer nee.

Wat zien, ruiken, voelen, horen, proeven mensen (zintuiglijke waarnemingen)?

- NRC ziet dat zorgbestuurders iets anders willen met de coronabonus dan VWS voor ogen heeft. Zo willen ziekenhuizen de bonus aan iedereen geven en geen onderscheid maken tussen IC-personeel en andere medewerkers. Zij gaan daarom de zorgbonus aanvragen voor alle medewerkers onder een bepaald salaris. Daarin volgen zij het advies van de Nederlandse Vereniging van Ziekenhuizen en de Nederlandse Federatie van Universitair Medische Centra. Het is volgens ziekenhuizen ‘oneerlijk, onwenselijk en onuitvoerbaar’ om onderscheid te maken tussen functies: “We hebben echt met z'n allen de crisis bestreden”, aldus Peter van der Meer (bestuursvoorzitter Albert Schweizer ziekenhuis).

- De voorraden mondkapjes en andere persoonlijke beschermingsmiddelen zijn momenteel goed op peil, zegt de woordvoerder van ActiZ. "De pakhuisen liggen op dit moment vol. We moeten er wel scherp op blijven, want de voorraad is niet oneindig en we weten niet hoe ernstig deze tweede golf zal zijn."
- Huisarts Jasper de Wit stelt dat de schrijnende verhalen van coronapatiënten zich opstapelen, nu de pandemie langer duurt. Hij zegt in de spreekkamer te worden geconfronteerd met patiënten die al maanden trachten uit een diep dal terug te komen: relatief jonge mensen, maar ook vijftigers die bij de kleinste inspanning al buiten adem zijn. "Dat zie je niet zo terug in de dagelijkse statistieken, maar je ziet het wel in de spreekkamer." Het toont voor hem dat het virus voor een deel van de samenleving echt zwaar is, "waar ze moeilijk of zelf niet van afkomen".
- Gezondheidspsycholoog Marije Veenstra vertelt dat half augustus corona is ontdekt in het verpleeghuis waar zij werkt. Ze noemt het een uitdaging om de verspreiding te voorkomen en de quarantaine van de bewoners zo prettig en vrijwillig mogelijk te laten verlopen, "zeker voor degenen die niet snappen wat er aan de hand is". Die quarantaine is lastig, zeker voor mensen met dementie; die vergeten de quarantaine of zeggen helemaal niet ziek te zijn.
- Arts-microbioloog Heiman Wertheim ziet dat mensen ten opzichte van dit voorjaar meer wantrouwig zijn geworden over de veiligheid in ziekenhuizen. Hij hoort "veel geroep vanaf de zijlijn", van 'alles is een hoax' tot 'alles moet dicht en iedereen moet een mondkapje op'. Hij vreest dat commentaar op bijvoorbeeld sociale media dat ziekenhuizen onveilig zijn ertoe leidt dat mensen de zorg gaan mijden.
- Volgens directeuren van de rederijen die vervoer van en naar de Waddeneilanden verzorgen, bieden passagiers weerstand tegen coronamaatregelen. "Het wordt erger." Er gaat een video rond waarop een opstootje te zien is bij de boot naar Ameland in Holwerd, afgelopen zondag. Wagenborg Passagiersdiensten-directeur Ger van Langen zegt in een spagaat te zitten. "Wij hebben de regels niet bedacht, maar moeten ze wel handhaven. [...] De discussie blijft: Niet iedereen is het eens met de mondkapjesplicht."

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

Wat doen of laten getroffen en betrokkenen?

- Onder de hashtag #mondkappennou delen mensen via sociale media selfies met een mondkapje op. "Waarom wachten tot het verplicht wordt?" lijkt de achterliggende gedachte.
- De gemeente Amsterdam gaat het dragen van mondkapjes actief bevorderen. Op het gemeentehuis en bij de stadsloketten gaat de gemeente mondkapjes uitdelen aan mensen die iets komen regelen. De kapjes liggen vanaf woensdag klaar op gemeentelijke kantoren.

Volgen zij onze gedragsadviezen (handelingsperspectieven) op?

- Het Parool schrijft dat Amsterdammers 'massaal lak hebben' aan het dringende advies om een mondkapje te dragen. Volgens de krant winkelt het overgrote deel van de Amsterdammers zonder mondkapje. "Het kan ze niet schelen, ze vinden dat ze met een mondbedekking voor aap staan of ze zeggen niet te weten dat het verzoek een mondkapje te dragen ook voor hún supermarkt geldt. De weigering is in veel gevallen niet eens een weigering: het interesseert de meeste winkelende mensen in een reeks van supermarkten in Oost eigenlijk niet. [...] Het mondkapjesverzoek blijkt alom aan dovemans oren gericht. In de sjiekere supermarkten dragen net zo weinig mensen mondbedekking als in de kiloknalers. [...] Hipsters en moslims, vrouwen in mantelpakjes en mannen met bierbuiken: het gros van de winkelende mensen doet niet mee. Nergens overschrijdt het percentage dragers de twintig, in de meeste gevallen is het aanmerkelijk lager. [...] De Amsterdammers die je vraagt naar hun eigen verantwoordelijkheid blijven stil of lopen bozig weg. Zij wijzen naar de overheid, die zelf een zwalkend beleid voert. "Eerst werkten mondkapjes niet en nu moeten we ze allemaal op? Ik heb zelf ook nog een mening." En die eigen verantwoordelijkheid? "Als ik het allemaal niet meer geloof, waarom moet ik me dan houden aan de wensen van de burgemeester?"
- Bezoekers van het Rijksmuseum in Amsterdam lopen over het algemeen braaf met een mondkapje rond.

Vragen getroffen om aanvullende gedragsadviezen? Welke?

- Via de social kanalen van VWS vraagt men om 'goede uitleg' over hoe de mondkapjes gebruikt moeten worden.

Betekenisgeving

Welke emoties, waardeoordelen, kwalificaties, kritiek, steun worden gegeven?

- ActiZ vindt het problematisch dat zorgmedewerkers die milde klachten hebben nog altijd vaak dagenlang wachten op een testresultaat. Dat zij inmiddels voorrang krijgen in de teststraten van de GGD, lijkt nog geen vruchten af te werpen. Als het aan ActiZ ligt, moet er dan ook echt werk worden gemaakt van sneltesten; "Die moeten als de wiedeweerga worden ingevoerd. [...] In andere landen kan het ook, wij begrijpen niet goed waarom het hier zo lang duurt."
- Om verspreiding van het virus tegen te gaan, kunnen verpleeghuizen wat ActiZ betreft overwogen bezoekers mondkapjes te laten dragen. Een algemeen advies geeft de organisatie daar niet over. "Waar de situatie zorgelijk of ernstig is, kan daaraan worden gedacht. Maar mondkapjes zijn geen oplossing voor alles."
- Volgens OMT-lid **Andreas Voss** praten Nederlanders het draagvlak voor de coronamaatregelen "echt kapot". Dat zegt hij in een interview met het AD. Volgens Voss moeten we "stoppen met twijfel zaaien." Hij wijst daarbij op het feit dat in Nederland zeven tot acht keer meer mensen besmet raken dan in Duitsland. Daar zijn mensen gezagsgetrouwer, maar houden zich ook beter aan de basisregels. Dat komt volgens hem onder meer door het in Nederland 'veel extremer gevoerde' debat, waarbij iedereen aan talkshowtafels 'en zelfs bij het kabinet' zijn zegje mag doen over corona.

- Vanuit de zorg wordt met ongenoegen kennisgenomen van de bonus die alle rijksambtenaren krijgen voor hun inzet tijdens de coronaperiode. Ambtenaren 'zitten veilig thuis', terwijl mensen in de zorg 'elke dag risico' lopen. De Telegraaf stelt dat het kabinet met twee maten meet, omdat het kabinet weigert een generieke bonus toe te kennen aan zorgmedewerkers, maar dit dus wel doet voor het eigen personeel. Zo ontstaat het beeld dat de rijksverhoed beter zorgt voor zichzelf dan voor de anderen; 'dat is onnodig en dom', aldus De Telegraaf.
- De Volkskrant schrijft dat Red Team 'in mum van tijd' een 'cultstatus' heeft bereikt. Het team is door burgemeester Halsema om advies gevraagd en leden mochten de Kamer vertellen wat volgens hen nodig is om het virus te stoppen. Het gevolg is volgens de krant dat Red Team in de beeldvorming recht tegenover de 'zittende macht' is komen te staan, ondanks dat het zelf aangeeft geen alternatief OMT te zijn. Red Team-lid Amrish Baidjoe stelt dat daardoor het OMT "in z'n hemd wordt gezet en daar is niemand bij gebaat." Frustratie hierover binnen het OMT werd duidelijk toen leden anoniem hun beklag deden in De Volkskrant over onder meer de groeiende adviesrol van Red Team. Dat team trekt ook nauw op met de oppositie en wordt zo onderdeel van de verkiezingen, aldus de krant. Baidjoe geeft aan dat het team niet politiek geaffilieerd is.
- **Brancheorganisatie Kinderopvang** en **Branchevereniging Maatschappelijke Kinderopvang** voelen zich in de kou gezet door de overheid. De organisaties zijn teleurgesteld dat medewerkers niet in aanmerking komen voor de voorrangsregeling bij de gratis coronatests van de GGD's. Daardoor moest de branche naar eigen zeggen zelf honderdduizenden euro's spenderen aan andere tests. ([NOS](#))
- **FNV Zorg & Welzijn** is blij met de oproep van ActiZ aan alle werkgevers in de verzorgings-, verplegings- en thuiszorg (VVT) om de zorgbonus ruimhartig toe te passen. ActiZ vraagt alle VVT-zorgaanbieders om iedereen die een contract heeft bij die instelling en die tussen 1 maart en 1 september gewerkt heeft, in aanmerking te laten komen.
- Ondanks dat de besmettingen niet zo groot zijn als in de Randstad, benadrukt **burgemeester Sybrand Buma** van de veiligheidsregio Fryslân dat in zijn regio niet achterover geleund kan worden. Hij zegt dat 'aldertheid' geboden is. Buma waant zich niet gerust, ondanks dat de besmettingen in Friesland vele malen lager zijn dan in de Randstad. "We hebben in het voorjaar gezien dat wanneer de IC-opnames sterk stijgen in andere delen van het land, wij mensen opnemen en dat heeft dus ook consequenties voor de zorg hier." ([Sprakmakers, NPO Radio 1](#)).
- Onder theaters en popzalen heerst onbegrip over de verschillen die ontstaan doordat Veiligheidsregio's zelf mogen bepalen welk theater of poppodium wordt uitgezonderd van de regel dat maximaal 30 bezoekers binnen morgen worden ontvangen. Waarom is dat per regio anders? En waar is die uitzondering dan op gebaseerd? Burgemeester Jack Mikkers van Den Bosch noemt de regionale verschillen ongewenst en wordt daarin gesteund door burgemeester John Jorritsma van Eindhoven die zegt: "Ik had liever eenheid gezien."
- Scholen maken zich zorgen over de ventilatie in schoolgebouwen nu de temperatuur daalt en ramen en deuren niet meer altijd open kunnen blijven. Vandaag komt het OMT met een advies over ventilatie. Scholen hopen dat het voldoende blijft om tien minuten per les de ramen open te houden of zelfs alleen tussen de lessen door. Leerlingen zitten nu al met lange mouwen en jassen aan in de klas.

Landelijk advies mondkapjes

- Het 'dringende advies' voor het dragen van mondkapjes leidt tot discussie in de politiek en de media. **Wetenschapsjournalist Jop de Vrieze (Nieuwsuur)** stelt dat discussie over mondkapjes blijft bestaan, doordat het kabinet terughoudend blijft.
- Volkskrant schrijft dat Rutte weer 'blijmoedig buigt voor de publieke opinie', maar dat van een weldoordacht plan nog geen sprake is. De krant vraagt zich af hoe duidelijk de boodschap van de regering nu is en met welk gezag die wordt uitgedragen. Zowel Trouw als Volkskrant vergelijken de situatie met die rondom de sluiting van de scholen in het voorjaar: ook daar hoefde het niet van het kabinet, maar werd het toch gedaan na publieke druk.
- Ook NOS gaat in de 'draai' onder de kop "Van 'schijnveiligheid' tot landelijk advies". In tegenstelling tot vrijwel alle buurlanden verzette Nederland zich tegen mondkapjes in het openbare leven. De druk op het kabinet zou 'simpelweg te groot' zijn geworden met de sterk oplopende besmettingscijfers. Het RIVM blijft niet overtuigd, aldus NOS.
- Volgens NRC is 'het taboe op mondkapjes er nu af' en draaide het kabinet op dat vlak; zo snel dat een precieze uitwerking van de nieuwe richtlijn nog even op zich laat wachten'. Het kabinet geeft daarbij net als dit voorjaar bij de sluiting van scholen toe aan maatschappelijke druk, aldus NRC. 'Als Rutte en De Jonge bevreesd waren hun draagvlak te verspelen door al te grote sprongen te nemen, dreigde nu het omgekeerde: een kabinet dat achter de rest van het land leek aan te lopen.' In coalitiekringen klinkt dat het niet zeker is dat het bij de huidige maatregelen blijft. Een avondklok of een aanscherping van maximale groepsmaat is niet uitgesloten.
- In een interview met AD (afgenomen voordat het kabinet met het nieuwe advies kwam) stelt **Jaap van Dissel** dat afstand houden en thuisblijven bij klachten "echt belangrijker" zijn dan mondkapjes. Een mondkapje is geen vervanger van de anderhalve meter afstand houden en dat het "maar een zeer beperkt effect" heeft. Het kan volgens hem wel helpen in situaties waar het niet lukt voldoende afstand te houden. Hij wijst naar Frankrijk, waar mensen al langer mondkapjes dragen, maar het aantal besmettingen "nog sneller" oploopt.: "Het doet wel iets natuurlijk, maar is niet de heilige graal."
- **Koninklijke Horeca Nederland** stelt in een reactie dat horecaondernemers zelf moeten beslissen of ze het advies van het kabinet opvolgen. De overheid moet volgens KHN goed onderbouwen waarom mondkapjes nodig zijn en wat dit

oplevert voor de veiligheid. Bij een eventuele verplichting wil KHN wel dat daar meer vrijheden tegenover staan voor de horeca. Zo zijn in België of Duitsland dan meer mensen aan één tafel toegestaan.

- Het dringende advies van het kabinet aan de bevolking om in publieke binnenruimtes als winkels mondkapjes te dragen, maakt voor de levensmiddelenbranche geen verschil. "Ons advies is niet veranderd", zegt een woordvoerder van **brancheorganisatie CBL**. "Nu geldt het dringende advies om in het hele land in binnenruimtes mondkapjes te dragen, niet alleen meer in een paar regio's. We steunen het advies en communiceren dat aan de klant. Bijvoorbeeld met posters of door medewerkers aan de deur." Supermarkten en andere aangesloten bedrijven gaan geen draagplicht opleggen. "De keus is aan de klant, omdat iedereen wil voorkomen dat discussie aan de deur ontstaat."
- Het FD benoemt een principiële bezwaar over de mondkapjes: 'Als het kabinet denkt dat mondkapjes helpen tegen de verspreiding van het coronavirus, waarom blijft het dan bij een advies?' Het is volgens FD logischer het verplicht te stellen, aangezien de andere maatregelen ook niet vrijblijvend zijn. 'Bovendien slaan veel Nederlanders adviezen in de wind', zoals bijvoorbeeld bij het advies om thuis te blijven bij klachten. Bijna iedereen zegt zich hierin te vinden, maar 90% van de mensen met verschijnselen doet nog 'gewoon' boodschappen. Een advies werkt volgens FD onvoldoende.
- **Kinderarts en OMT-lid Károly Illy** wil dat middelbare scholieren buiten de lessen om op school mondkapjes gaan dragen. Zij wil deze maatregel graag ter discussie stellen in het OMT. Illy vindt het een punt van zorg dat onder middelbare scholieren groot ziekteverzuim is, waardoor deze leerlingen onderwijs missen. Aanvullende maatregelen zijn volgens haar nodig, zoals betere ventilatie maar ook regels over afstand houden. Leerlingen hoeven nu onderling geen afstand te houden, terwijl het volgens haar normaal moet worden om toch enige afstand tot elkaar te houden. De mondkapjes zouden helpen om naast het coronavirus ook reguliere verkoudheidsvirussen buiten de deur te houden
- **Minister van Gehandicaptenzaken Rick Brink** twittert: "Heel goed! Wel verstandig om even na te denken wat te doen met de mensen die geen mondkapje kunnen dragen! #mondkappennou Rutte: Landelijk advies vanaf nu om mondkapje te dragen in publieke ruimte"
- Via de social kanalen van VWS wordt gereageerd op het advies m.b.t. mondkapjes. Waar een groep spreekt van 'onzin' en 'schijnveiligheid', stelt een andere groep dat we het 'gewoon moeten doen', in andere landen doen ze het ten slotte ook. Via de social kanalen wordt gediscussieerd over mondkapjes; men roept om een plicht ('advies is te vrijblijvend') of is juist tegen mondkapjes. N.a.v. het commentaar van de Amerikaanse adviseur Fauci, wordt Van Dissel aangeraden zich nogmaals te beraden op het wetenschappelijk bewijs voor het nut van mondkapjesgebruik. Op twitter is de hashtag #mondkapjes trending topic nummer 1 in de afgelopen 24 uur.

Hoe wordt naar de overheid gekeken?

- Follow the Money meldt dat uit interne stukken VWS zou blijken dat het ministerie het huidige testtekort 'al in het voorjaar' voorzag. 'De artsen die het kabinet adviseren, negeerden de prognose echter herhaaldelijk.' Geert Wilders reageert via Twitter en stelt een debatverzoek met Rutte en De Jonge te hebben ingediend. [Lees hier het FTM-artikel](#).
- Volgens **politiek-commentator Ron Fresen (NOS)** klonk het verwijt in de Kamer dat dit pakket aan maatregelen te laat komt. "Alhoewel de bittere verwijten van een week geleden nog tegen het kabinet vandaag eigenlijk achterwege bleven. Je merkte in het debat toch echt wel: het is crisis, kabinet en Kamer moeten toch meer samen optrekken."
- **Politiek-commentator Fons Lambie (RTL Nieuws)** noemt het 'opvallend' dat Rutte 'toegaf' dat ze te laat en te voorzichtig zijn geweest met die regionale aanpak de afgelopen weken. Lambie haalt een 'insider' aan die zei dat het de afgelopen weken leek alsof 'bestuurlijk Nederland even geen zin had om te besturen'. "Als je dit de laatste dagen ziet, dan is het afwachtende wel voorbij, al gaat het dan wel met horten en stoten."

Duiding 'mondkapjesdraai'

- **NRC-journalist Pim van den Dool** twittert: "Rutte brengt het als een kleinigheid, maar hij maakt een grote politieke draai nu hij voor heel Nederland "dringend" adviseert om in alle openbare binnenruimtes een mondkapje te dragen."
- **NOS-verslaggever Wilco Boom** spreekt van 'een opmerkelijke draai'. Het kabinet wilde er lang niet aan, het RIVM en OMT zeiden dat het niet hielp en bovendien onveilig gedrag zou stimuleren. Intussen is er meer wetenschappelijk inzicht en weten we dat mondkapjes toch wat kunnen helpen. Ook in de samenleving neemt de roep hierom toe. Daar is de premier nu dus voor gezwich, zegt Boom. Het kabinet en zijn adviseurs geloven er nog steeds niet heel erg in en scherp zijn de regels nog niet. De richtlijnen worden uiterlijk vrijdag 18:00 uur bekendgemaakt. Volgens Boom komt de premier hiermee ook tegemoet aan de kritiek in de Kamer dat de maatregelen van maandag te laat en onvoldoende zijn.
- Volgens **politiek-commentator Xander van der Wulp (NOS)** is het snel gegaan. Het zou nog wel onduidelijk blijven hoe het mondkapjesbeleid er precies uit ziet, maar Van der Wulp legt uit dat Rutte twee dagen neemt om dat uit te werken. Hoewel de Kamer de verantwoordelijkheid niet bij de ondernemer wil neerleggen, denkt Van der Wulp dat de situatie nu toch lijkt te ontstaan dat zij moeten controleren. Volgens de commentator leek het mondkapje gisteren 'een soort symbool' te worden voor het feit 'dat we die tweede golf serieus gaan nemen'. Hij noemt het opvallend dat hoewel gisteren de roep klonk om duidelijkheid, de onduidelijkheid alsnog blijft. "Je zou kunnen zeggen ze hebben zich maanden op voor kunnen bereiden voor het moment van dat we wel naar die mondkapjes gaan." Volgens de commentator heeft Rutte het debat ook gebruikt om een beetje het land toe te spreken, om de urgentie er weer in te krijgen bij iedereen. "En daarom is hij ook binnen twee dagen enorm veranderd van mening over die mondkapjes." De mondkapjes zouden in die zin het bewijs moeten zijn dat Rutte het serieus neemt.

- Bij Op1 zegt **hoogleraar infectiepreventie en OMT-lid Andreas Voss** het niet eens te zijn met het dringende advies om een mondkapje te dragen. Hij noemt het 'overhaast'. Snel veranderen van mening over een korte termijn is niet goed voor het draagvlak. Wel vindt hij het goed dat het advies nu landelijk geldt. Hij vindt het belangrijk dat duidelijk wordt gemaakt dat het advies 'additioneel' is.
- **Politiek-commentator Arjan Noorlander (Nieuwsuur)** noemt het 'wonderlijk' dat het kabinet gisteren 'gewoon geholpen is' door de Kamer. Noorlander legt uit dat Rutte eigenlijk zijn hakken in het zand had gezet ('mondkapjes waren onzin'), maar als 'soepele jongleur' de Kamer nu zegt 'als jullie het willen, wil ik het ook' "...en vervolgens staat hij mondkapjes te verkopen alsof het altijd een goed idee is geweest." Volgens Noorlander moest Rutte toegeven dat het maken van afspraken met burgemeesters en regio's te lang duurde en dat daarmee dagen verloren zijn gegaan ('een opvallend moment'). Volgens Noorlander wil een ruime Kamermeerderheid echt nog niet aan een mondkapjesplicht. "Ik denk ook omdat de politiek weet dat als ze het wel gaan verplichten er waarschijnlijk volgende een debat komt over waarom de mondkapregeltjes niet allemaal goed genoeg worden nageleefd, maar, maar en daar zit dus wel een grote maar bij, maar dat betekent wel dat het moet gebeuren en dat de komende drie weken die coronacijfers ook echt wel omlaag moeten omdat, dat merk je vandaag ook rond dat debat, anders een mondkapplicht helemaal niet uit te sluiten is en niet alleen dat: als die cijfers niet beter worden dan is bijvoorbeeld ook een avondklok, iedereen voor 23.00 uur avonds naar binnen, niet uit te sluiten en is zelfs een nieuwe lockdown niet uit te sluiten. Dus met die oproep, met die stok achter de deur, zegt politiek Den Haag in ieder geval vandaag tegen Nederland: doe allemaal mee."
- **Politiek-commentator Ron Fresen (NOS)** spreekt van een 'flinke draai'. Volgens Fresen 'veert Rutte mee met de samenleving'. Volgens Fresen vindt een politieke meerderheid dat een mondkapjesplicht te ver gaat. "Die wil geen mondkapjespolitie." Volgens Fresen weet niemand hoe het advies in de praktijk gaat uitpakken, maar dat er wel vanuit wordt gegaan dat de meeste mensen zich er wel aan zullen houden.
- **Politiek-commentator Fons Lambie (RTL Nieuws)** spreekt van een 'draai van het kabinet'; "echt zo ongeveer als laatste land van Europa". Volgens Lambie werd Rutte 'een soort van gedwongen' door de Kamer om tot een landelijk advies over te gaan. "Het lijkt een beetje op die scholensluiting in maart". Volgens Lambie gaat het wel een 'beetje verwarrend' aangezien het advies al ingaat, maar de uitwerking op zich laat wachten.

Duiding rolverdeling kabinet, OMT en het Red Team

- **Volgens politiek commentator Arjan Noorlander (Nieuwsuur)** is het kabinet 'een beetje in paniek geraakt over die ongelofelijk tegenvallende coronacijfers en toen hadden ze ineens haast en hebben ze de wereld even omgedraaid'; "In andere gevallen was het zo dat die experts van het OMT eerst zelf mochten nadenken, zelf met een lijstje kwamen en dat nam het kabinet dan min of meer over als de verstandige maatregelen, maar nu was er ineens haast. Dit weekend hebben ze dat omgedraaid: heeft het kabinet een lijstje gemaakt en uiteindelijk dat naar het OMT gestuurd maandagochtend en min of meer gezegd 'ja dit moet het wel zo'n beetje worden, zet er maar een stempel op'."
- Volgens Nieuwsuur zorgen de zondagse sessies op het Catshuis voor irritatie bij wetenschappers uit het OMT. 'Na het laatste overleg werd openlijk gezegd dat zij meer maatregelen hadden gewild.' Volgens het actualiteitenprogramma groeit in de Kamer 'ongemak over de rolverdeling' tussen kabinet en OMT. '...ook coalitiepartijen vinden dat de onafhankelijke wetenschappers te veel op de schoot van het kabinet zijn getrokken.'

Opiniepeilingen

- Uit een peiling van EenVandaag blijkt dat 79% van de Nederlanders van plan is zich aan de nieuwe coronaregels te houden. Zij willen zich nu weer extra inspannen om verdere verspreiding te voorkomen. Tijdens de lockdown in april ging het nog om 92%. Uit de peiling komt ook naar voren dat het aantal mensen dat de regels beperkt of niet opvolgt, is toegenomen van 8% in april naar 17% nu. Veel mensen zeggen er moeite mee te hebben om voor de tweede keer hun leven te laten beperken door 'een virus waarvan we niet weten hoe lang het nog onder ons is'. Het gaat volgens EenVandaag vooral om ondernemers, ouders en jongeren. Vooral kiezers van Forum voor Democratie springen eruit, aldus EenVandaag. Van de mensen die nu FVD zouden stemmen, zegt 62% zich niet zo strikt of helemaal niet aan de regels te houden. Zij zijn boos op het kabinet, omdat hun 'normale leven wordt afgepakt voor een probleem dat in hun ogen niet zo groot is'. Ook ondernemers houden zich minder dan gemiddeld aan de regels: 31% zegt dit maar beperkt te doen. Ze vinden het soms belangrijker om wat te verdienen in deze moeilijke tijd, dan om zich volledig aan de regels te houden. Het gaat dan om ondernemers in de horeca, contactberoepen en in de entertainment-sector.

Trends in vertrouwen in de overheid

- **NRC-columnist Tom-Jan Meeus** twittert: "Na een uurtje of vijf #coronadebat lijkt het er sterk op dat de dynamiek van het voorjaar terugkeert: hoe ernstiger de crisis, hoe eenvoudiger Rutte het debat beheerst"
- **NRC-columnist Petra de Koning** vraagt zich af of het land zich nog wel laat leiden; het gezag van het kabinet is volgens haar minder vanzelfsprekend geworden. Ministers zijn minder overtuigend als zij zeggen dat het gedrag van mensen het grootste probleem is, terwijl zij zelf de testcapaciteit en het bron- en contactonderzoek niet op orde hebben. Mensen moeten niet gaan denken dat het kabinet zelf onderdeel is geworden van het probleem. Zo werden eerder maatregelen beloofd om een nieuwe golf te voorkomen of beheersbaar te maken. Nu deze tweede golf er is, is het kabinet volgens politicoloog Tom van der Meer "medeverantwoordelijk" voor de omvang daarvan.